

SHELTIT

SHETLANNINLAMMASKOIRAT - SHETLAND SHEEPDOGS RY:N JÄSENLEHTI | 4/2022

KIVUN FYSIOLOGIAA

Aino Patjas
aino.patjas@gmail.com

Kuva: Jenni Nurmi

Kansainvälinen Kivuntutkimusyhdystys (IASP, International Association for the Study of Pain) määrittelee kivun seuraavasti: ”Kipu on epämiellyttävä aisti- tai tunnekokemus, joka liittyy kudonsvaurioon tai sen uhkaan, tai tällaista kokemusta muistuttava tuntemus”. Eläinten on elintärkeää tuntea kipua. Kipu suojaa sattumasta itseään sekä estää ja rajoittaa jo syntyneiden vaurioiden pahenemista. Joskus kipu voi pitkittyä haitallisesti ja aiheuttaa ylimääräistä kärsimystä. Kipukokemus on aina yksilöllinen - kukaan ei voi tietää, miltä kipu toisesta tuntuu tai mikä mahdollisesti aiheuttaa kellekin kipua.

Kipuärsyke (esimerkiksi neulanpisto) aistitaan hermopäätteissä olevilla kipureseptoreilla. Näitä kipureseptoreita on miljoonittain iholla, sisäelimissä ja lihaksissa. Kipuärsyksen voi laukaista mekaaninen, kemiallinen tai lämpötilaan liittyvä ärsyke. Ärsyksen seurauksena hermoimpulssi matkustaa hermosäikeitä pitkin selkäytimen kautta aivoihin, jossa varsinainen kipuaistimus syntyy.

Kipuaistimus on moniulotteinen tiedonkäsittelyprosessi. Kipuärsyksen laadun ja voimakkuuden lisäksi kipukoke-

mukseen vaikuttavat esimerkiksi tunnetila ja oppimishistoria sekä genetiikka. Ahdistus ja pelko voimistavat kipukokemusta. Uusi, odottamaton kipu säikäyttää ja saa aikaan voimakkaan reaktion. Herkkä eläin ahdistuu helpommin kuin temperamentiltaan tasaisempi yksilö, ja on siten potentiaalisesti alttiimpi kokemaan kipua. Yksilöllä voi olla geneettistä alttiutta aistia kipua keskimääräistä herkemmin. Myös ympäristön reaktio vaikuttaa yksilön kipukokemukseen: levoton ympäristö voimistaa kipua, kun taas seesteinen ja turvallinen tunnelma auttaa yksilöä rauhoittumaan. Univaje herkistää kivulle ja laajentaa paikallista kipua muualle elimistöön.

Kipu voidaan jakaa keston perusteella akuuttiin ja krooniseen kipuun. Akuutti kipu suojaa elimistöä vammoilta ja estää lisävaurioiden syntymisen. Akuutilla kivulla on selvä tarkoitus, ja kipu on helppo paikantaa. Kun kipuärsyke poistuu (esimerkiksi terävä kivi tassun alta) tai vammakohdan paranee (esimerkiksi ihotulehdusalue), myös kipu poistuu.

Kipu on kroonista eli pitkäkestoisesta, kun kivun kesto ylittää kudonsvaurion paranemiseen vaadittavan ajan. Kroonisessa kivussa kivun kudonsvauriolta suo-

jaava tarkoitus menettää merkityksensä, ja kipu itsessään muuttuu elimistölle stressiä aiheuttavaksi tekijäksi. Kroonisessa kivussa kivulle ei enää ole välttämättä määriteltävissä mitään aiheuttajaa eikä sitä aina ole mahdollista paikantaa. Kroonisesta kivusta kärsivän eläimen kipujärjestelmässä tapahtuu toiminnallisia ja rakenteellisia muutoksia. Tätä kutsutaan kivulle herkistymiseksi. Tämän seurauksena myös normaalisti kivuttomat ärsykkeet, esimerkiksi silittäminen, voidaan aistia kipuna.

Kroonista kipua on hyvin vaikeaa hoitaa. Myös kroonisen kivun tunnistaminen eläimillä on hankalaa. Siksi sen ennaltaehkäiseminen eli akuutin kivun tehokas lievittäminen ja kipua aiheuttavien sairauksien hoitaminen on paras hoitomuoto ehkäistä kroonista kipua. On myös tärkeää muistaa, että eläimen varhaiset traumaattiset kokemukset (esimerkiksi emon puutteellinen hoiva) muokkaavat pysyvästi yksilön stressivastetta ja siten myös kipuherkkyyttä. Tasapainoinen arki sekä koiran henkisten ja fyysisten tarpeiden tyydyttäminen suojaa stressiltä ja tätä kautta myös kivulta.

Demi, Nella ja Sandra Letolla, kuva Juha Sipola

Kasvattajahaastattelu

KENNEL SMARTTEAMS

Seija Sipola

Kertoisitko lyhyesti itsestäsi?

Olen Seija Sipola ja yhdessä mieheni Juhan kanssa kasvatamme shetlanninlammaskoiria Smartteams -kennelnimellä Oulun kupeessa Haukiputaalla. Työkseäni toimin tuotepäällikkönä lemmikkiutuotteiden parissa. Shelttikokemusta minulla on vuodesta 1994 lähtien, siis noin 28 vuotta. Kanssamme asustaa tällä hetkellä yhdeksän shelttiä, joista yksi uros (Multi CH Ketrin's Pepperoni) ja loput itse kasvattamiamme narttuja. Ikähaitari 10 kk - 12 v. Lisäksi kaksi narttuamme asuu Pudasjärvellä äitini kanssa. Toinen niistä on tuontikoira Tsekistä ja toinen oma kasvattimme. Kolme sijoitusnarttua ja kaksi yhteisomistusurostakin löytyy.

Mikä sai sinut kiinnostumaan juuri shetlanninlammaskoiran kasvattamisesta?

Kun ensimmäisestä sheltistämme, Aakes-ta, aika jätti, hankimme seuraavaksi sheltiksi nartun, Nellan, ja 10 kk päästä meille kotiutui myös Sandra. Kului vajaa kaksi vuotta ja haimme joukon jatkoksi Demin. Muun rotuisia koiria ei osannut edes kuvitella, joten kun tämä trio sattui olemaan hyväluonteista ja tervettä porukkaa niin oli hyvin luontevaa lähteä kokeilemaan kasvattamista.

Milloin kasvatustyösi alkoi?

Ensimmäinen pentue syntyi 24.10.2010. Tuota ennen sattui pari huono-onnista astutusta.

Mistä kennelnimesi sai alkunsa?

Sheltit ovat fiksuja ja älykkäitä koiria, joten loppujen lopuksi nimen keksiminen oli helppoa. Smartteams on suomennettuna fiksu/älykäs tiimi.

Kuvaile sheltti, jonka näet mielestäsi lukiessasi rotumääritelmää?

Sopusuhtainen, minkään ominaisuuden suhteen liioittelematon yksilö, jonka luuston vahvuus korreloi kokoa. Mieluummin keskivahva kuin hentoluustoinen. Kauniisti taittavat, oikein pään päälle asettuneet korvat, täyteläinen kuono-osa ja mantelinmuotoiset silmät luovat kauniin, lempeän ilmeen. Runkoon kuuluu vinoasentoinen lapa, leveä ja pitkä rintakehä ja reilut kulmaukset sekä kintereen yli ulottuva häntä.

Mitkä asiat ovat tärkeimpiä kasvatustyössäsi?

Ensimmäisenä tulevat luonne ja terveys, niiden jälkeen rakenne ja ulkonäkö. Oikea rakenne on tärkeä ominaisuus tässä hyvin monipuolisesti eri harrastuksiin soveltuvassa rodussa.

Millaisia ongelmia olet kohdannut kasvattajaurallasi?

Harmittavimpia vastoinkäymisiä ovat olleet muutaman kasvattimme kohdalle sattuneet huonot terveystulokset. Synnytyksissä on pari kertaa pitänyt turvautua keisarinleikkaukseen, mutta onneksi niissä ei ole syynä ollut nartun polttoheikkous.

Kasvatustyösi huippuhetki?

Huippuhetkiksi voinee lukea ne kerrat, kun kasvattien omistajat ilmaisevat tyytyväisyytensä koiraansa. Näitä hetkiä on tullut oikein mukavasti. Näyttelyissä ehkä tähän mennessä hienoin huippuhetki koettiin tämän vuoden heinäkuussa Pärnun KV-näyttelyssä, kun kasvattajaryhmämme oli BIS-1 noin 25 kasvattajaryhmän joukosta. Näyttelypuolella on tänä vuonna tullut kasvateistamme kaksi Suomen Muotovaliota, joista iso kiitos näiden kasvattien omistajille.

Näyttelyiden merkitys kasvatustyösi kannalta?

Näyttelyt ovat mukava harrastus, jossa samalla näkee muiden kasvattajien työn tuloksia. Hyvällä tuurilla siellä pääsee näkemään ja tutustumaan uroksiin, joita ehkä suunnittelee kysyvänä omille

A-pentue

Kasvattajahaastattelu

KENNEL TÄHTIKAAREN

Taina Viskari

Kertoisitko lyhyesti itsestäsi?

Olen Taina Viskari 51v. Asun koirieni ja teinipoikieni kanssa Köyliössä punaisessa tuvassani peltojen ja metsien keskellä. Tyttäreni asuvat jo omillaan. Koulutukseltani olen lähihoitaja ja työskentelen kehitysvammaisten ja autismlinkirjon henkilöiden parissa kolmivuorotyössä. Kasvatustyötäni teen tiiviisti yhdessä vanhimman tyttäreni Jessican kanssa, vaikkakin sen viimeisen päätöksen yhdistelmästä teen aina yksin.

Mikä sai sinut kiinnostumaan juuri shetlanninlammaskoirien kasvatamisesta?

Olen aina kasvanut koirien keskellä lapsuudestani asti. Muuttaessani 18-vuotiaana omilleni, minulla oli sijoituksessa Chow chow, jonka kautta sain tutustua

kasvatustyöhön sekä koiranäyttelyiden maailmaan. Ensimmäisen shelttini ostin vuonna 1992 Puksin kennelistä ja ihastuin rotuun. Tämän jälkeen elämäni kului collie, jonka hankin Fribyn kennelistä. Takaisin shelttien pariin palasin vuonna 2014 ja kipinä kasvattamiseen voimistui. Tutustuin useimpien kasvattajien nettisivuihin, koiriin, sukutauluihin, tutkin sosiaalista mediaa ja kasvattajia niiden takana ja halusin omalta osaltani mukaan jalostamaan rotua.

Milloin kasvatustyösi alkoi?

Kennelnimi minulle myönnettiin vuonna 2017 ja tuolloin löysin myös kauan kaipaamani upean trikinarttuni, joka tuli minulle Bluemeadows kennelistä. Tuosta upeasta nartusta syntyi ensimmäinen pentueeni vuonna 2019.

Mistä kennelnimesi sai alkunsa?

Kennelnimeni sai alkunsa vuoden 2014 vaikeista ajoistani. Avioliittoni päättyi eroon ja olin monen uuden asian edessä yksin. Valvoisin öisin tähtitaivasta katsellen, taivas oli joka yö erilainen ja kiehtova, mutta jollakin tapaa myös lohduttava ja voimaannuttava. Kun tuli aika miettiä vuonna 2017 kennelnimeä, päätin että siihen kuuluvat tähdet, koska kasvatustyössäkin joudun ratkomaan ongelmia ja viettämään unettomia öitä. Niinpä nimeksi tuli Tähtikaaren.

Kuvaile sheltti, jonka näet mielessäsi lukiessasi rotumääritelmää?

Sopivasti luustoltaan vahva, jolla on kauniisti taittuneet ja sijoittuneet korvat, kunnon eturinta, kaunis kaulankaari, upeat

Meidän sheltti

TOUHO, KÄSIVARREN LAPIN POROSHELTTI

Teksti: Taina Ketola

Hei! Olen Touho, viralliselta nimeltäni Päivänpaisteen Hupiveikko. Täytin elokuussa kolme vuotta. Perheeseeni kuuluvat emäntä, isäntä, kolme kouluikäistä tyttöä ja porokoiria Jorri. Jorri on jo seitsemänvuotias ja saanut nimensä saamenkielisestä sanasta "jorrat", pyöriä. Asumme Käsivarren kainalossa pienessä kylässä ja kuljemme perheen naisten loma-aikoina Käsivarren suurtuntureilla isännän porotöissä mukana.

Aluksi täytyy tunnustaa, että liioittelin otsikossa vähän. En ole varsinaisesti mikään porosheltti. Olen emännän koira ja tyttöjen kaveri, ja pidän heistä huolta isännän kulkiessa Jorrin kanssa tunturissa porotöissä. Isäntä on kyllä sanonut, että minussa olisi ainesta hyväksi paimenkoiraksi. Olen tottelevainen, haukkuva ja näppäräliikkeinen. Emäntä ei kuitenkaan raaski minua porotöihin antaa, sillä isäntä on välillä viikkoja poissa kotoa, maastot kivisiä ja sääolosuhteet haastavia. Mieluusti nautiskelen kotikoira olosta.

Perheemme porojen talvipaikka on Raittijärvi, jossa kuljemme välillä emännän ja lasten loma-aikoina. Ensiksi on ajettava

70 kilometriä autolla pohjoiseen ja sen jälkeen edessä on 36 kilometrin kelkkamatka. Ensimmäisenä talvenani isäntä loukkasi kätensä, emmekä päässeet Raittijärvelle ollenkaan. En päässyt opettelemaan kelkassa olemista, ja minusta se on hyvin pelottava ja kovaääninen. Seuraavana talvena emäntä yritti opettaa minua istumaan kelkan kyydissä, ja ensimmäiset kymmenen kilometriä meni ihan hyvin. Nykyisin minulla on oma kuljetuskoppa, joka laitetaan rekeen, ettei emännän tarvitse hikoilla minua pidellen samalla kun ajaa kelkalla. Välillä pääsen juoksemaan kelkan perässä ja menen kuin ammus hurjaa vauhtia, jättäen porokoiran kirkkaasti jälkeeni. Kelkkamatkat ovat kylmiä, joten makoilen lämpimän lampaantaljan päällä.

Kesäisin käymme kesämerkityksissä Haltitunturin juurella, Pitsusjärvellä. Isäntä ja Jorri menevät sinne mönkijällä, me lennämme Kilpisjärveltä kopterilla emännän ja lasten kanssa. Osaan matkustaa kopterissa kuin iso poika, otan rennosti makoillen ja maisemia katsellen. Pitsusjärvellä meillä on pikkuruinen 15 neliön kämpä. Siellä on myös paljon mahdollista pienelle sheltille,

Mikäli vastaanottajaa ei tavoiteta, pyydetään palauttamaan osoitteeseen: Jaana Karonen, Koivumäenpuisto 15, 05200 RAJAMÄKI

KARVAN VERRAN PAREMMAT KOIRIEN MÄRKÄRUOAT KOTIMAASTA KOIRALLEN JA KOIRALLES

Tässä on Dagsmarkin perustaja Laura koiransa Kertun kanssa. Kerttu sai heti vainun, että Dagsmarkin tuttuja suosikkimakuja saa nyt myös märkäruokina ja vieläpä kastikkeessa. Uudet Dagsmark HÄME, SAVO ja LAPPI ovat kaikki maukkaita ja proteiinipitoisia täysravintoja, jotka on tehty tietysti kotimaisista raaka-aineista. Näissä ei ole lisättyä sokeria, soijaa eikä säilöntä- ja väriaineita.

VALITSE KOIRANRUOKA,
JONKA ALKUPERÄ KERROTAAN.

Dagsmarkin koiranruoat löydät lähikaupastasi,
erikoisliikkeistä ja verkosta.

dagsmarkpetfood.fi